

DEBRECZENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Szerkesztőség: Gőnczy-utca 3. sz.

Kiadóhivatal: a Főiskolában.

Megjelenik havonként kétszer.

Felelős szerkesztő:
GYÖKÖSSY ENDRE.

Főmunkatársak:
BAJA MIHÁLY, SZARKA LAJOS.

Kiadóhivatali főnök:
INCZÉDY MÁRTON.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 4 korona.

Fél évre 2 "

Egyetemi és akadémiai polgároknak, önképző-
köröknek:

Egész évre 3 korona.

A debreczeni ifjúság nagy gyűlése.

Bátran mondhatjuk, hogy a debreczeni akadémia ifjúsága teljes számmal jelent meg azon a gyűlésen, hol is ítélni akart és ítélt is a budapesti ezer magyar ifjú által kibocsátott *Nemzeti Ideál* felett.

Debreczen ifjúságának sokkal nehezebb volt most állásfoglalásának kinyilvánítása, semmint azt első gondolatra bárki is hitte! De aki ismerte a debreczeni akadémiai ifjúság tiltakozását, amivel a múlt évben elítélte a budapestiek klerikális s néppárti színezetű kereszties dolgait, aki ismerte jól Debreczen ifjúságának megtörhetetlen magyarságát, mely önmagával jönne összeütközésbe, ha elítélne olyan mozgalmat, mely hazafias, mely a pusztuló tiszta magyar fajt veszi oltalmába; aki ezeken kívül még átolvasgatta a *Nemzeti Ideált*, mely különösen második részében olyan dolgokat penget, mit úgyszólván, mindenki csak helyeselni tud; aki a *Nemzeti Ideál* sorai közt s egyes soraiban most is ott látta a klerikális s néppárti alattomoskodást s aki mindezeket összevetette, méltán gondolkozóba esett és eshetett.— Mit tegyen most Debreczen ifjúsága, hogy egyfelől hűtlen ne legyen multjához, de, hogy másfelől elhárítsa magáról azt a vádat, mintha egy, — a magyarfaj érdekét munkáló mozgalomhoz csatlakozni nem akarna? Hogy a helyzet, az állásfoglalás valóban nehéz volt, legjobban bizonyítja a gyűlés lefolyása. Míg Fráter Ernő azt gondolta, hogy úgy oldjuk meg legjobban a csomót, ha napirendre térünk a *Nemzeti Ideál* felett, mert ebben s itt csucsosodott ki indítványa, addig Gyökössy Endre avval állott elő, hogy csatlakozzék Debreczen ifjúsága a budapestieknek a *Nemzeti Ideál*-ban megpendített magyarfaji, nemzeti mozgalmához, de a nemzeti ideál csak azon pontjához,

melyben a magyarfaj erősítése, eltekintve minden más mellékcéltől és érdektől — jut kifejezésre. De egyszersmind azt is hozzá fűzte indítványához, hogy ha e mozgalomban se veti ki magából a néppárti izgágálkodókat a budapesti ifjúság az a része, mely ezt a mozgalmat megindította, ha e magyarfaji, illetőleg nemzeti mozgalomba is bele hozza az útálatos felekezeti gyűlölködést, akkor Debreczen ifjúsága szakít a pestiekkal s szóba se áll velök máskor. Ez indítványt nem értette meg az ifjúság s azt hitte, hogy ez a budapestiekhez való *föltétlen* és *teljes* csatlakozást foglalja magában s így nem is csodálkozunk azon, hogy nem szívesen fogadták. És míg Nagy Sándor határozottan és tisztán csak Gyökössy Endre indítványához csatlakozik, addig Erdei Károly azt óhajtott volna, hogy ezt a hatalmas magyarfaji, nemzeti mozgalmat a debreczeni akadémiai ifjúság maga, *önállóan indítsa meg*. Úgy látszott, hogy már-már Fráter Ernő állásfoglalásához csatlakozik az ifjúság, annál is inkább, mert Kun Béla, ki az ifjúság többségének kívánságára szólott, szintén *azt* javasolta. De ekkor Görömbei Péter esküdtfelügyelő más irányt adott, éppen legjobbkor: a határozat kimondása előtt, az ifjúság véleményének.

És valóban meglepő lett az eredmény, de meg kell vallanunk, egy kissé megmagyarázhatatlan is, ha elgondoljuk, hogy Kun Béla beszéde alatt és után mily görcsösen ragaszkodtak Fráter Ernő indítványához. Míg ugyanis előbb Fráter Ernő indítványához csatlakozva az ifjúság napirendre akart térni a *Nemzeti Ideál* fölött, Görömbei Péter beszéde után kimondta, hogy a *Nemzeti Ideál* című röpiratban sok olyan elv van, amiknek megvalósítása a magyar ifjúsági életnek üdvére szolgálhat, mint egyesületi alapon való szervezése a diák-szövetségnek, a diák-otthon megalkotása, a közös diák-jelvény megállapítása,

a magyar nemzeti ruha viselet felkarolása, az *összetartás s nemzeti szellem fejlesztése* stb

Mivel azonban az egész röpiratnak alap-
hangja klerikális s ez ellen Debreczen ifjúsága
tiltakozott a múlt évben és tiltakozik most is,
így hát a *Nemzeti Ideálhoz* hozzá nem járul-
hat, noha egyes részei ellen kifogása nincs, sőt
annak *hazafias részét helyesli!*

De kimondta azt is, hogy valamikor a buda-
pesti egyetemi ifjúságot *tiszta hazafias* irány-
ban látja csak munkálkodni, mindig kész
örömmel csatlakozik hozzá. Egyszersmind
kimondotta azt is, hogy a magyar földön a ma-
gyarság erkölcsi *tisztas fölényét egész lélek-
kel vallja,* de ennek munkálásában *önálló*
működési tere lép. Világos tehát az, hogy
ebbe az elfogadott határozatba vettek, — lehet,
hogy öntudatlanul — Gyökössy Endre Erdei Károly
indítványából; de különben az egészet Görömbey
Péter javaslása szerint hozták. S tulajdonképen
a különbség a két indítvány között csak az,
hogy míg Gyökössy Endre azt akarta, hogy most
csatlakozzék a debreczeni ifjúság a budapestiek
nemzeti, magyarfaji mozgalmához, hogy így meg-
szabaduljon e mozgalom teljesen a felekezeti
szinezettől, az által, hogy katolikusok s protes-
tánsok részt vesznek majdnem egyenlő arányban
abban, addig az elfogadott javaslat csak helyesli e
nemzeti, magyarfaji mozgalmat s azon kívül a
nemzeti ideálnak még több más pontját is, de
csak majd akkor csatlakozik hozzá Debreczen
ifjúsága, ha megszabadul teljesen néppárti szine-
zetétől s addig is önállóan lép sorompóba a
pusztuló magyarságért, mert a tisztességes ma-
gyarság fölényét szívvel-lélekkel vallja. Debre-
czen ifjúsága tehát megadta a módot a budapes-
tieknek, hogy sikerüljön a csatlakozás, csak arra
törekedjenek, hogy szabadítsák meg e mozgalmo-
kat a hazafiatlan klerusi s néppárti szinezettől és
befolyástól.

A „Debreczeni Főiskolai Lapok“
szerkesztősége.

Különben a gyűlés lefolyása a következő volt:

A gyűlést, a VI-ik termet a zsúfolásig meg-
töltő, mintegy 300 akadémiai polgár jelenlétében
fél 6 órakor nyitotta meg *Papp Lajos* szenior,
mint az ifjúság elnöke, tömör lelkes szavakban
vázolva az ifjúsági nagygyűlés összehívásának ket-
tős célját: az okt. 31-iki ünnepélyen az ifjúság-

nak, mint nagy egésznek testületileg való részvé-
telét s a *Nemzeti Ideállal* szemben való állás-
fogalmat. Az első tárgyon, egy hangulag elfogadván
a Harsányi Pál indítványát, mely szerint a köz-
gyűlés határozatilag kimondja, hogy nemcsak a
theologia, de a jogakademia polgársága is testületi-
leg vesz részt az ünnepélyen, csakhamar túlesvén,
áttértünk a gyűlés tulajdonképeni tárgyára: a *Nem-
zeti Ideál* cz. röpirat tárgyában határozat hoza-
talra, mely tárgyban Fráter Ernő a jogász egyeslet
elnöke a köv. beszédet mondotta:

Fráter Ernő beszéde.

A *Nemzeti Ideál* című röpiratban kifejtett
program nem közeledés s nem biztosíték az
együttműködésre

Szép jelszavak, hangzatos frázisok gyűjtemé-
nye s vajmi kevés benne a komoly törekvés, a
tisztes munka! Nem a frázisok korát éljük
mostan, nem a dikciók vagy nagy emberek
szavainak *puszta* idézése által töltjük be hiva-
tásunkat, hanem erőink, képességeink izmosí-
tása, nemzeti érzésünknek az összetartás általi
fejlesztésével.

Szívünkbe vannak vésve nekünk debrecze-
nieknek is azok a lángszavak, melyeket egy Szé-
chenyi, egy br. Eötvös, társadalmi és politikai éle-
tünk többi törhetetlen harcosai nagy eszmék
szolgálatában hozzánk intéztek, az ő szellemök
izgat, serkent bennünket is előre törni. De mi ezen
szavakból csak egy konzekvenciát tudunk levonni,
a *munkát* Faj és felekezeti vakgyűlölet oly mes-
sze áll ezektől az emberektől, mint az Egyetemi-
kör iránya az igazi haladástól.

Tagadom azt, hogy a magyar híjjával volna
a tehetségeknek, tagadom, hogy híjjával volna a
képességeknek, melylyel ősei vérével szerzett ha-
zájában a túlsúly, a supremációt megtarthatná.
Tagadom, hogy szükség volna ennek kivívásánál
a *Nemzeti Ideál* minden sorából kirívó erőszakos
eszközökre. Tagadom, hogy szükség volna lángba
borítani az országot a fajgyűlölet véres eszközeivel.
A békés mód a kezünkben van, csak használni
kell, nemzeti faji erőink fejlesztésében, az össze-
tartásban. Ismerje a magyar testvérenek a magyart,
de ne csak szóval, hanem tettel is. Ha együtt küz-
dünk, együtt munkálunk, megmutatta ezredéves
történelmünk, hogy semmi ördög nem bír meg
velünk.

Ne a mult intézményeinek elsíratásában keresse a Nemzeti Ideál a magyar ifjuság hivatását, ne fesse a jelen állapotokat olyan fekete színekkel, hanem a jelenből merítsen útmutatást a jövőre, tanuljon belőle, de becsülje meg a szabadság áldásos alkotásait.

Nemes közép osztályunknak ezredéves történelmünk lapjain feljegyzett nemzetet, államot fenntartó működésért örök hála az osztály része. A változott viszonyok között megváltozott helyzetben a szabadság, egyenlőség világszerte hangzó jelszava megingatá ez osztályt s a mennyire elismerést érdemel multjával, olyannyira nincs okunk siratni régi értelemben vett állapotának bukását. A haladó viszonyok között csökönnyösen megmaradni, egy oly tarthatatlan állapotban, mely merőben ellenkezik a korszellemmel, talán komolyan a Nemzeti Ideál írói sem helyeselhetik. A baj az, hogy nem értette meg az osztály új helyzetét s a jelen viszonyokhoz alkalmazkodás helyett az urizálásban, semmit tevésben kereste hivatását. Felébredt akkor, mikor már majdnem késő az ébredés.

A mennyiben nem késő, ez osztály kötelességének teljesítésében, ennek minden tagja közt az összetartozás érzetének fejlesztésében, mindennek felett pedig a maga anyagi korlátai közt való megmaradásában kell keresni az orvosságot.

Mélyen tisztelt uraim! Érzem, milyen nehéz a helyzetem, mikor a puffogó frázisok, a nagyhangú ígéretek halmazából kell kiválogatnom azokat, melyek lelkemben meggyőztek arról, hogy az egyetemi kör programja a régi és Debreczennek a jövőre nem biztosíték.

Van egy egész csomó olyan szép törekvés, melyek már évek óta lelkesítik a magyar ifjuságot, melyeket azonban eddig megvalósítani nem sikerült. Ezeket a Nemzeti Ideál felvette a maga programjába és mi debreczeniek kész szívvel és lélekkel tartanánk velők, ha a faji és felekezeti gyűlölet nem rína ki minden sorukból, ha tiszták, nemesek volnának ezek a törekvések és az Egyetemi-kör vezetőségében biztosítékot nyerhetnének arra, hogy a céljok tiszta és a szűr alatt más nem rejtőzik. Ez a biztosíték az, ami hiányzik, ez a biztosíték az, minek épen ellentmond a Nemzeti Ideál, melyben a sorok között mindenki érezheti a veres vonalként húzódó régi programot: a Köpösdiék programját. A szerkesztője ennek a

programnak Köpösdy Dezső, kinek klerikális érzelméről mindnyájan meggyőződhattünk.

A keresztnek gomblyukban való viselését a Nemzeti Ideál fenhargon hirdeti. Pedig erre a debreczeni akadémia polgárságának nevében már elmondotta véleményét *Kun Béla* a pesti lapokban hozott nyílt levelében a következőképen, a mi igaz, a mit most sem lehet megcáfolni:

„A kereszt tüntető viselésének semmi értelme nincs, mert ez nem egyéb tüntetésnél és felekezetieskedésnél. Ez nem protestáns elfogultság, mint ahogy mondani szokták. Mi protestánsok hiszszük a keresztfán megfeszített Krisztust, de a kereszt nem jelvényünk. Mint a katolikusok szent jelvényét azonban tiszteletben tartjuk. Mint a Krisztus kiszívadásának szimbolumát földi portól, piszoktól és szennyes érdekektől mentnek szeretjük látni. A kereszt jegye alatt folytatott marakodás a kereszt sárba hurczolása és megtagadása. Több ennél is: a Krisztus megtagadása, ki maga volt a szeretet. Az egyetem termeibe erőszakkal kiaggatott fakeresztek a kereszt mély jelentőségét, valláserkölcsei szentségét profanizálják. A kereszt nem gomblyukba való. Valamint a ruhát, amelyre kirívólag fel van tűzdelve, nem diszít, ép ugy a lelket sem. Fordítva, ha a lélek erénye: a mindeneket átható szeretet nem sűgározza be a keresztet, akkor a kereszt is fadarab, semmi. A kereszt senkit nem tesz szentté, igazgá, a keresztet kell azzá tenni, a mi. Ki kell emelni a mindennapiságból, mert máskülönbén közönségessé válik s divatcikk lesz belőle. Ha nyakkendőtűnek s a gomblyukba használjuk, nem vagyunk jobbak a kufároknál, kiket Krisztus kikergetett a templomból. Ha az egész magyar ifjuság így dicsekednék, nem sok kell hozzá, hogy őt is kikergessék a hazaszeretet templomából. Mert aki vakbuzgó, az nem tudja, mit csinál, annak nincs helyén a szíve: a végletek sohasem szokták a helyzetet javítani; a haza ügyét nem lehet hősködéssel, mászás jelszavakkal és verekedésekkel előbbre vinni. Tessék dolgozni, munkálkodni. A munka maga az élő hazaszeretet, a munka glóriát tud vonni a kereszt köré s azzá teszi azt, a mi.” (Budapesti Napló 1901. május 26.)

A Nemzeti Ideál azt a sok igazságot mind megtagadja s komoly munka helyett nagyhangú jajveszékélésben véli feltalálni az ifjuság hivatását.

Debreczen ifjuságának pedig következetes-

nek kell lenni ezekhez az igazságokhoz, önmagához, tavalyi irányához s feltételei nem teljesítése, s a pestiek régi irányának uralkodása miatt a Nemzeti Ideálhoz csatlakoznia nem szabad, nem lehet!

Gyökössy Endre beszéde.

Mélyentisztelt akadémiai polgárok!

Megvallom, sokáig haboztam, sokáig gondolkodtam azon, hogy ifjúságunk e népes gyűlésén hozzá szóljak-é vajjon én is a tárgyalandó dolgokhoz? S elhatároztam, hogy ha Fráter Ernő javaslata magában foglalja mindazt, amit én is óhajtok, úgy nem beszélek, csak hogy mihamarabb kimondjuk a határozatot, de ha nem elégít ki, mint ahogy valóban nem elégít ki, akkor saját javaslatom bocsájtom ifjúságunk gyűlése elé.

Mélyentisztelt akadémiai polgárok!

Nekem első elvem az, hogy Debreczen ifjúsága legyen hű múltjához, tántoríthatatlanul megálljon azon az ösvényen, melyen az elmúlt esztendőben oly dicsőségesen haladt. De elvem az is, hogy vigyázzon nagyon Debreczen ifjúsága, nehogy rásüssék azt a megszegyenítő bélyeget, hogy makacs elvakult s ítéleteiben elhamarkodó! Akkor lesz hű a debreczeni akadémia magyar ifjúsága szép múltjához, ha azon az uton halad, mely oda vezetett és vezet ma is, hogy tiltakozunk és tiltakozunk a budapesti ifjúság minden olyan mozgalma ellen, mely a klerikalizmus s a néppárti színezet legszemernyibb mázát is magán hordja; akkor lesz hű Debreczen ifjúsága múltjához, ha tiltakozik mindig bátran, nyíltan az ellen, hogy ilyes dolgokat az összes magyar ifjúság nevében tegyen a budapestiek félrevezett csoportja; akkor lesz hű a debreczeni akadémiai polgárság múltjához, ha egyszersmind üdvözli a pestieket, ha olyan mozgalmakat indítanak meg, mely nekünk is mindnyájuknak magyar szívünk belsejében él, mely mozgalom romlatlan magyar szívünket gyönyörrel tölti el!

Mikor a budapesti ifjúság hatalmas része szíve indításából megindít egy nemzeti, magyarfaji mozgalmat, melynek célja, hogy minden erőjükkal s tehetségükkel a pusztuló magyarságot, a tiszta magyarfajt védelmezzék; mikor a budapesti ifjúság széles ez ország összes főiskoláinak ifjúságát küzdelembe akarja szólítani, szívükbe akarja oltani a magyar-faj, a

magyar föld iránt való roppant szerelmet, szeretetet; mikor fel akarja nyitni mindenek szemét, hogy az a becsületes magyarfaj, az a apáinktól öröklött magyar föld pusztul s belőle napról-napra mindig több-többjut idegen kézbe; mikor arra törekszik, hogy az a szeretet, melylyel a magyar fajhoz s a magyar földhöz ragaszkodunk, az a tudás, hogy mindkettő pusztul, éljen bennünk akkor is, ha majd az élet kiméletlen szemével elszólít bennünket egymástól s szétszórva kell dolgoznunk a kenyérért, hogy e kenyérfélemben se feledkezzünk meg egy másik kötelességről: a magyar faj, a magyar föld védelméről; — mikor ilyeseket is vall a budapesti ifjúság hatalmas csoportja: gondolkoznom kell!

S megvallom, mielőtt feleletet adtam volna magamnak, ingadoztam. De nem kis hitű ingadozás volt ez. Tusakodott lelkem mélyén két hatalmas szellem. Az egyik volt megtörhetetlen, alkuvást nem ismerő kálvinistaságom, a másik volt a magyarfaj, a magyar föld iránt táplált véghetetlen szerelmem. Vajjon hozzá csatlakozhatom-e én, mint kálvinista e magyarfaji, nemzeti mozgalomhoz, mikor avval vádolják a budapesti ifjúság e részét, hogy klerikális, hogy néppárti, hozzá csatlakozhatom-e, mikor én is szükségét, égető szükségét érzem, mert szeretem a magyar fajt, mert félttem a magyar földet, e nemzeti, magyarfaji mozgalomnak. A tusakodásban már-már meghátrált kálvinistaságom, magyarságom előtt. Ekkor mentett meg az a gondolat, hogy hátha mi nem ismerjük igazán e mozgalmat? Történelem s irodalomtörténet tanúbizonysága erősíti, hogy a betűt annyiféleképpen lehet magyarázni, ahány ember azt különféle céljainak elérésére akarja felhasználni. Oláh Gáborhoz fordultam hát, aki éppen olyan magyar, éppen olyan debreczeni kálvinista, mint mi, sőt neki Debreczen kisebbik hazája: szülővárosa! Adott is választ kérdéseimre, ha megengedi a mélyen tisztelt akadémiai polgárság, felolvasom.

Felolvasta a levelet, melynek célja az, hogy a debreczenieket e magyar faji, nemzeti mozgalomhoz való csatlakozásra bírja.

Majd folytatja beszédét:

Én bízom Oláh Gáborban és hiszem, hogy ez a mozgalom nem lesz klerikális, néppárti; hiszem, hogy ha a debreczeni akadémia polgársága is csatlakozik e mozgalomhoz, ha most még van is,

volna is benne katolikus színezet, akkor ettől is teljesen megszabadulna. Mert ha Debreczennel az összes protestáns főiskolák teljes erejükkel közösen indítanak meg egy hatalmas nemzeti mozgalmat, akkor ez a mozgalom maga veti ki magából önkéntelenül a felekezetieskedőket s észrevétlenül lesz valóban tisztán magyar faji, nemzeti mozgalom! Ezt hiszem szívem teljes meggyőződésével! De ha Debreczen ifjúsága s vele együtt a többi protestáns felsőiskolák ifjúsága elfordul e mozgalomtól, nem vádként mondom ezt, de az a hiedelemem, hogy mi tesszük katolikussá, mert mi engedjük, hogy katolikus maradjon e mozgalom abból az egyszerű és könnyen megérthető okból kifolyólag, hogy így tisztán vagy legalább is aránytalanul nagy többségben katolikusok vesznek részt abban. Én tehát a következő határozati javaslatot terjesztem elő:

„A debreczeni akadémiai ifjúság magyar szíve magyarságát gyalázná meg akkor, ha nem csatlakoznék olyan mozgalomhoz, mely a minden felől megtámadott s pusztuló magyar fajt erős akarátának minden erejével védelmezni akarja; a debreczeni akadémiai ifjúság alattomoskodnék, ami pedig jellemével össze nem férhet, ha húzódozni akarna a budapesti ifjúság azon hatalmas, munkára képes s dolgozni vágyó csoportjától, mely ifjú magyar szíve szent lelkesedésével a szenvedő, veszélyeztetett s pusztuló tiszta magyar faj érdekében sikra szállott s azért küzdeni a magyar föld iránt való szent szeretetből fakadó elmulaszthatatlan kötelessége. Ha pedig nyíltan szembe állna Debreczen ifjúsága e nemes mozgalommal: vagy tehetetlen erőlködéséről tenne tanúbizonyságot, vagy önmaga sütné magára azt a megszégyenítő bélyeget, hogy közönyös szívéből, a magyar, a tiszta magyar idealismus régen kihalt s nem tud csak henyélni s fel nem fogható okokkal tiltakozni!

De a debreczeni akadémiai ifjúság erős magyarsága s szívének a magyar földhöz való vonzalma, ragaszkodása nem fordul el e mozgalomtól, sőt örömmel s nemes lelkesedéssel csoportosul ott, kol a küzdelemben olyan erőre van szükség, mely erő a magyarság önzetlen szeretetéből táplálkozik. Mert Debreczen ifjúsága e hatalmas hullámokat vert mozgalomba magyar szíve teljes erejét viszi bele. Mert dicsőséggel akar harcolni ott, ahol a mindenféle megrontásoknak kitett becsületes, de pusztuló magyar fajért tiszta, nyílt lobogó alatt küzdenek. De mikor a debreczeni ifjúság e mozgalomhoz csatlakozik, egyszerűs mind követeli is, követeli ugyancsak avval a nemes magyar büszkeséggel, melylyel küzdelemben akar szállani, hogy e tisztán nemzeti magyar faji

mozgalmat be ne szennyezze felakezeti gyűlölködés legszemernyibb indítása se sehol, soha! Követeli szavának teljes erejével, hogy meg ne ismétlődjék a múlt évben minden józan ember által elítélt keresztmozgalom, vagy ehhez hasonló más mozgalom, mely a legmegvetettebb klérusi s néppárti ostobaság bujtogatásainak elhamarkodott cselekedete volt, — mely minden egyébre jó lehet, csak arra nem, hogy széles e haza összes főiskoláinak ifjúsága felekezeti különbség nélkül tömörülve, dicsőségesen küzdhessen a magyar faj védelmezéséért, mely csak a felekezeti gyűlölködés magjait hintheti el a magyar ifjúság között s akkor e dicsőségesnek ígérkező nemzeti, magyar faji mozgalom romba dől, mielőtt teljesen felépülhetne. Debreczen ifjúsága tehát kijelenti nyíltan, határozottan, hogy a mikor csatlakozik a budapestiek nemzeti, magyar faji mozgalomához s abban teljes erejével dolgozni akar, mert annak fontosságát, lényegét, értelmét felfogta s megértette, ugyanekkor kijelenti azt is, hogy mihelyst e mozgalomba bármely részről is a vallási gyűlölködés egyenetlenkedésre indító szikráját bevetik, újra tiltakozni fog, mert magyar szíve s lelke teljes erejével elítéli most is azokat a néppárti színezetű keresztmozgalmakat, melyek a múltban elszakították Debreczent Budapesttől!“

Mélyen tisztelt akadémiai polgártársak! Ha csatlakozunk a küzdelemhez, elhárítjuk magunkról azt a vádat is, hogy mi nem akarunk a pestiekkel makacskodásból egyesülni, így megadjuk a módját a csatlakozásnak, rajtok lesz a sor, hogy tegyék meg kötelességöket: tisztítsák meg sorikat az izgágalkodó néppárti kulancsoktól. Ha pedig azt tapasztaljuk, hogy ők tovább is gyűlölködnek, hogy ők csak beszélnek, hogy nem néppártiak s nem eszközök, de valósággal pedig minden tettök a jövőben majd arra mutat: tiltakozunk újra s többé szóba se állunk velök. Ez az én véleményem.

Kun Béla beszéde.

Debreczeni akadémiai polgárok!

Kedves barátaim!

Noha nem vagyok már e főiskolának tagja, mégis, midőn szétnézek tömött soraitokon, melyek épp úgy állanak az eszmék küzdőterén hadi-rendben, mint most egy esztendeje, azon az emlekezetes viharos nagy-gyűlésen, mikor a szabad gondolkodás, a felekezeti törelmesség, az erős nemzeti érzés s a tiszta tudomány ezen ősi iskolájának falai közül elűztük Köpösdy Dezsőt s vele együtt a felekezeti gyűlöletnek, a klerikaliz-

musnak s néppárti tanoknak itt kísértő ördögét, meghoztuk határozatunkat s a nemzet jobbjai, a higgadt közvélemény tapsoltak reá; midőn szétnevezek tömött soraitokon s látom, hogy komoly határozathozatalra vagytok most is készen, mert hiszem, hogy hívek akartok maradni ahhoz, amit tavaly kimondottatok, mint elvet, mint szilárd meggyőződést, t. i. hogy a haza jövőjét komolyan munkáló ifjúságnak a vakgyűlöleten, a felekezeti és politikai jelszavakon felülemelkedő liberálistussal kell magát körülöveznie; midőn látom és tudom, hogy ti nem puffogó jelszavakkal dobálództok s nem nagy emberek nagy mondásainak félremagyarázásával takaródtok, mint a pestiek; midőn látom és tudom, hogy a ti lelketek nem veszi be azokat a gyógyítani akaró, émelygős pirulákat, miket a Nemzeti Ideál cz. röpiratban annak szerkesztői kínálgatnak, mert nektek nem kell az orvosság, ami a Köpöcsy és társai receptje szerint készült, nem kell az orvosság, mert ti a nélkül is egészségesek, magyarok, hazafiak vagytok; midőn látom, hogy benneteket nem lehet félrevezetni, nem lehet becsapni; *midőn látom, hogy ti örködtök saját lelketek tisztasága fölött, de nem dobáljátok be piszokkal, utczasárral annak a lelkét, aki más vallású;* midőn látom, hogy vagytok, a kik voltatok, s lesztok, akik vagytok: a nemzet ifjúságának öntudatos, komoly része, melynek eszménye: a munka; munka a hazáért, munka a társadalomért, munka azért a kisebb körért, hol életpályátok lezajlani fog; midőn látom, hogy ennek a főiskolának, ennek a városnak, a Debreczent körülvevő nagy magyar vidéknek s a szent magyar hazának a nemzet jobbjai meggyőződése szerint méltó büszkeségei vagytok; midőn mindezeket látom, azt mondom, éljen a debreczeni ifjúság! azt mondom, közzétek tartozom, a tiétek vagyok s mélyen megköszönöm, hogy szólásra felhívtatok!

A szónok ezután részenként bírálja a röpiratot, kimutatja annak vastag tévedéseit s bár elismeri, hogy a diákélet fellendítésére nézve szép eszmék vannak benne, hazafias mondások sem hiányzanak, mégis, mivel egészében egy izzó agynak kiforratlan terméke s a toll, a mely írta, klerikális toll, — komoly figyelmet nem érdemel.

Majd így folytatta s végzi be beszédét:

„A mérhetetlen felekezeti, faj- és osztály-

gyűlölet, mint veszedelmes árnyék sötétedik e munka első részének csaknem minden sora között, minden betűje fölött.

Én úgy hiszem, a debreczeni akadémia polgársága büszkén el meri mondani magáról, hogy hive és állhatatos komoly munkása a magyar nemzeti állam eszméjének annyira, mint a röpirat szerkesztői és aláírói; *én azt vallom s velem együtt — azt hiszem — a debreczeni akadémia polgársága is vallja azt, hogy a ki az ezredéves magyar földön a magyarság supprematióját, tisztos fölényét kétségbe meri vonni és ellene tör: az vagy hazaáruló, vagy bolond;* azt hiszem, velem együtt a debreczeni akadémia polgársága is érezi azt, hogy nyomasztó a magyar közélet levegője s az ifjúságnak, a jövő munkásának, majdan bírtokosának talpon kell állania, de ezekből szerintem s azt hiszem a debreczeni akadémiai polgárság szerint is még nem következik az, hogy fiatalos hősködéssel véstkiáltásokat, halált-jóslásokat, epéből fakadó röpiratokat zúgjunk a nemzet fülébe, nem következik az, hogy fütőkösökkel rontsunk neki az uralkodó államszervezetnek, a fennálló társadalmi rendnek; nem következik az, hogy „szennyos haszonlesőknek“, „hiénáknak“, „sehonnai bitangoknak“ nevezzük azokat kik ugyanazon törvények oltalma alatt állanak polgári és vallási jogaik gyakorlásában, mint mi s kik elvégre egyek lehetnek velünk a közös magyar haza közös szeretetében; nem következik az, hogy az ifjúság elhagyva a saját működési terét, az iskola padjait, észnélküli lépésekre ragadtassa magát s a tisztítás és nemzetboldogítás ürügye alatt a vakbuzgóság s a reakció lejtőjén rohanjon lefelé s engedje magát mint eszközt felhasználni lelketlen, *hátsó* czélok kivételére, — hanem igenis következik az, hogy ha már a zajtalan, komoly munka helyett mindenáron *jelszavakat* akar az ifjúság, akkor azok a jelszavak maradjanak a törvénynek, az észnek, a hazaszeretetnek s az emberméltóságnak határain belül.

Faji öntudat, faji önértet, faji büszkeség, ez: nemzeti erény! Faji túltengés: ez hóbort!

Nem kell féltetni a magyar nemzetet oly módon, mint azt a röpirat szerkesztői féltik. Átment nemzet vérkeresztségeken; idegen hatalmak akarták elnyomni, külfáború, forradalmak tépték, fiai

egymást öldökölték; sokszor elmondták rá, hogy sírja szélén áll s ő szárnyait bontogató; azt mondták rá: meghalt s ő feltámadott; hátra maradt műveltségben, tudományban s ma ott áll, a hol a többi nagy nemzetek; a századvégi poshadt levegő, a túlzó modern áramlatok őt is megcsapták, de én nem féltém, mert hazugság az, hogy nincs bennünk már erő és nemzeti jelleg; a gazdasági válságok bajokba sodorták, de én nem féltém, mert a magyar gazda nemcsak az ekével szántja barázdáit, hanem szívóssággal, munkabírásával, törhetetlen erejével leköti magának, tulajdonává avatja a jövőnek még számtalan mezőit; én nem féltém a magyar nemzetet, csak ezt az egy jelszót fogadja mindenki meg, hogy dolgozni kell! A világverseny agyunknak minden kis gondolatát, izmainknak minden kis idegszálaikat igénybe veszi, ha boldogulni akarunk, — ennek megértésében van a nemzet jövőjének létfeltétele, így a nemzeti ideál nem más, mint Munka a Hazáért! Munkán lesz csak az Isten áldása, így épülhet nagyobbra, hatalmasabbra a nemzetek világversenyében Magyarország; ezt kösse a magyar ifiúság szívére s ne gyártson röpíratokat!”

Kun Béla beszéde után *Nagy* Sándor védte a „Nemzeti Ideál” azt a részét, melyben a magyarság pusztulása van rajzolva, mire *Kun* Béla azt mondta, hogy nagyon túlzott. Hivatkozik éppen *Kun* Béla szavaira, ki maga is elismerte, hogy a közép birtokososztály pusztulóban van. Kifejti, hogy ő is elítéli a budapestiek tavalyi dolgait, de mikor nemzeti, magyarfaji mozgalmat indítanak, szívesen csatlakozik hozzájuk, különben elfogadja *Gyökössy* Endre határozati javaslatát. Ugyancsak a Nemzeti Ideál mellett emeltek szót *Ábrahám* Ernő és *Komlóssy* Imre, de a nagy zajban nem igen lehetett érteni beszédök minden részét. Erdei K. pedig azt mondja, hogy lépünk önálló működési térre. Ezek után beszélt *Görömbe*y Péter esküdtfelügyelő.

Görömbey Péter beszéde

Kedves barátaim!

Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy amikor szóhoz jutottam, a kedélyek lecsillapultak és mindnyájan egyetértünk egyben: a magyar hazafiságban. — Mert, hogy Debreczen ifjúsága magyar és hazafias, azt mélyen

érzi az a keresztjáró küldöttség és bizottság is, amely a „Nemzeti Ideál” cz. alatt hazug eszméket akar a mi szíveinkbe csepegtetni.

Mert van nekik szükségük a debreczeni ifjúság támogatására?!

Miért ha nem támogatja őket Debreczen ifjúsága, akkor nem hisz nekik az ország színe, java!

Hogy ennek a „Nemzeti Ideál”-nak nagyon sok pontja hazafias, elismerem. Igenis, a magyar középosztály elzüllött, de nem a mi miatt a „Nemzeti Ideál” szerzője szerint elzüllik. Tessék tanulmányozni Magyarország újabbkori közgazdaságát, történelmét. Ajánlhatom ezt önöknek. Tessék megnézni azt, hogy miért züllik el a magyar középosztály!

1848-ig nem kellett dolgoznia, boldogan pipázott, forgatta a kardot, eljárta a megyegyűlésekre.

Bejött a demokratikus kor.

A magyar középosztály nem nyult a munka után, nem forgatta a tollat, sem az eke szarvát nem fogta meg, hanem várta, hogy hozzák a kész kenyeret a szájába.

Maga volt a hibás, mikor elzüllött a középosztály.

Pusztuljon el aki nem dolgozik! Minket nem ez a középosztály fog megmenteni, amely nyugodtan, tétlenül pipázik és henyél, hanem az a középosztály, amely dolgozik, előre halad és munkálkodik. A magyar középosztálynak ez a része kevés, de áll szilárdan és a magyar képviselőházban most is benne van.

Azok, akik elhullottak, eladták magukat Róma zsoldjába. — Megyémbe való Kálvin-fajta volt egy ismeretes gróf; a család tönkre ment és eladták magukat pénzért. Ez volt Kaas Ivor, tönkre ment és ma a „Nemzeti Ideál” hivatkozik már rá, mert két évvel ezelőtt pápista lett — pénzért.

Pusztuljon az ilyen magyar középosztály, mely Rómától vár valamit! Sem annak, a mely Bécsben kunyorál, amely Rómáért eseng, nincsen létjogosultsága magyar földön!

Hogy pedig azon hazafias hazugságok alatt, amelyek a „Nemzeti Ideál”-ban benne vannak, Rómának rabigáját akarják belopni, csak két helyre hivatkozom. Ott van az 58-ik lapon:

„Nemcsak a kabátunkon feltűzött keresztelkel mutassuk keresztény voltunkat s mert egyetemi polgárok vagyunk, ne sajnáljuk a fáradságot, de menjünk mindig a templomba együtt, egymás mellett, hogy példánkkal javítsunk és buzdítsunk másokat is.“

Hát, ha ez nem mutatja világosan, akkor semmi sem!

Ott van a másik indító ok a 76-ik lapon. A keresztény nagy bizottság két részre oszlott, két részre váltak. Az egyik rész, 30-an, a függetlenek kiléptek, a 220 tagból álló rész 600 tagra sokszorosodott fel és ebben a „keresztény nagy bizottság“ is a Kőpösi vezetése mellett itt van. Ha végig olvasták ezt a munkát, tudják, hogy az egész a keresztény nagy bizottság munkája, tehát klerikális.

A harmadik indok, hogy minden egyes könyvben — a mi hozzánk Debreczenbe szétküldött könyvben is — az első lapon egy előfizetési felhívás volt, amelyben felhívják az ifjúságot, hogy csatlakozzék a mozgalomhoz, hogy fizessünk elő a keresztmozgalom leírására, történetére, segítsük őket elő keresztmozgalmi törekvéseikben.

Nem klerikális ez a könyv?!

Nos, Uraim, akármilyen szép eszméket beszél valaki, ha tudom azt, hogy egyik kezével a béke jobbot nyújtja, míg ezt teszi a jobb kezével, addig a bal kezében tört szorongat, amelyet kész akármikor szívünkbe vágni, mikor nincs szükségünk rá, akkor én azzal nem fogok kezdet!! — Én magyar vagyok, az akarok maradni s nem megyek azok után, kiknek egyik kezében Róma-felé fordított kereszt, másik kezükben Bécs felé fordított kard van, mert egyik kezük Rómához másik Bécshez könyörög! Azok csinálták, azok adták ki, azok nyomatták és osztották ki ingyen nekünk, a kiknek egy része nyíltan kimondotta, hogy keszebbek be menni a bécsi Reichsratba, mintsem a protestáns vallás szabad gyakorlatát elismerjék!!

Igenis, Uraim! én bevallom, elismerem, hogy hazafias eszmékkal tele van ez a könyv. — Csak még egyet akarok mondani.

Azt hiszem, senki sem vonja kétségbe, hogy *nagyobb hazafi* volt Rákóczy Ferencnél, a ki nem tudott győzni, az a Bethlen Gábor, Bocskai... (Zaj! Egy hang: Aki azt mondja, hogy Rákóczy nem hazafi, az hazaáruló!) .. Én nem azt mond-

tam, hogy Rákóczy nem nagy hazafi, hanem azt, hogy nagyobb hazafinak tartom Bocskait és Bethlent, a ki keresztül szúrta a Bibliát tőrrel és ki mondta a vallásegyenlőséget! Nem csak Rákóczy és Széchenyi a nagy hazafi, hanem Kossuth Lajos Deák Ferencz is! Egyetlenegy idézet sincsen sem Bethlentől, sem Bocskaitól sem Kossuthtól ebben a könyvben!

Honnan van ez?

Ott van, Uraim, mert ezek a férfiak, akiket idéztem, protestánsok voltak!

Én csak a pártatlan és felekezetiellen hazafiságot ismerem el! — És azért nem ismerem el, hogy e könyv hazafias, mert felekezeties.

Ha vallásszabadságról írna, nem sürgetné a keresztet és nem adná ki a keresztény nagy bizottság.

Ha a hazafiságról van szó, akkor ott látja a pesti ifjúság a debreczeni ifjúságot, vele egy sorban fog az harcolni ebben a szempontban!

De, ha azt látja a debreczeni ifjúság, hogy nem tiszta az ő hazafisága, eláll mellőle, — mert nem akarunk így velük egy sorban harcolni.

Tehát, ismételten hangsúlyozom, elismerem, hogy sok hazafias szellem van e könyvben, de keverve van sok ármánnyal, sok rejtett dologgal. Ezzel bennünket meg akartak hódítani, hogy elmondhassák: Lássátok! a kereszt kitűzése mellett van Debreczen ifjúsága is!

Kedves barátaim! Én tehát annyit akarok még szólni, hogy nem lépek elő semmiféle indítvánnyal sem. Én azt látom, hogy nem akarják azt mondani, nem akarják önkö kimondani, hogy elvetik ezt a munkát, mert könnyen azt a vádat vethetnék a szemük közé, hogy így hazafiatlanok, de tisztán nem akarják azt mondani, hogy elfogadják s csatlakoznak hozzá, mert látják, hogy az embereknél van valami, a mi nem tiszta.

Mondjuk ki tehát, hogy mi, mikor a budapesti ifjúságot hazafias mozgalmakban látjuk munkálkodni és fáradozni, akkor mindig ott leszünk mellette Ezt a munkát ott, ahol igaz hazafiság szól belőle, fogadjuk csak el, hanem azon részét, ahol a felekezeti és fajgyűlölet lép benné előtérbe, elvetjük.

Végül csakis azon esetben csatlakozunk hozzá, ha még most látjuk megindulni kebelében a hazafias munkálkodást.

Határozati javaslat:

A debreczeni akadémiai polgárság kimondja:

Nem igaz az, amit egyik-másik pesti lap hírdetett, t. i., hogy a Nemzeti Ideál című röpiratot a „debreczeni ifjúság százai“ magukévá tették volna. A debreczeni akadémia polgársága ezen tárgyban a mai napig nem határozott, senkit a fenti hír közrebocsátására fel nem hatalmazott, így az vagy illetéktelen információ, vagy közönséges hírlapi fogás.

A mai napon tartott gyűlésen egyhangúlag elhatározta a debreczeni akadémia polgársága a következőket:

Elismeri, hogy a „Nemzeti Ideál“ című röpiratban vannak olyan elvek, melyeknek megvalósítása a magyar ifjúsági életnek üdvére szolgálhat, mint pl a diákszövetségnek egyesületi alapon való szervezése, a diákotthon megalkotása, a közös diákjelvény megállapítása, a magyar nemzeti ruhaviselet felkarolása, az összetartás s a nemzeti szellem fejlesztése stb.

Mivel azonban az egész röpiratnak alaphangja mérhetetlen túlzás és ugyanaz a klerikális ízü felekezeti és faji vakgyűlölet, mely ellen a debreczeni akadémia polgársága a mult esztendőben egész lélekkel tiltakozott, s melyet meggyőződésénél fogva most sem hegyesel, kimondja a debreczeni akadémia polgársága, hogy a „Nemzeti Ideál“ című röpiratot, — noha egyes részei ellen kifogása nincs, sőt annak hazafias részét helyesli, de mivel benne a hazafiság felekezeti jellegű jelvényeknek elfogadásában s rejtett célokkal vegyítve jelenik meg, — magáévá nem teheti s jelen alakjában elveti. De kimondja azt, hogy valamikor a budapesti egyetemi ifjúságot *tiszta hazafias irányban munkálkodni látja, mindig kész örömmel csatlakozik hozzá.*

Kimondja továbbá a debreczeni akadémia polgársága, hogy az ezer éves magyar földön a magyarság supprematióját, erkölcsi tisztességtelenségét egész lélekkel vallja, de ennek munkálásában hangzatos mondások, szálló ígék és jajveszékélések helyett *önálló működési tere* lép s a maga hazafisága s meggyőződése

szerint cselekszik annak kijelentésével, hogy a „Budapesti Egyetemi Lapok“ amaz állítását, mintha Debreczen ifjúsága „közvetlen felette álló vezetők beavatkozása“, vagyis *felsőbb nyomás* folyán hozta volna s hozná meg a maga határozatait, — alaptalan gyanúsításnak és rágalomnak minősíti.

Debreczen, 19. 1. október 29.

A nyilatkozat hitelül

Papp Lajos,

(p. h.)

fői k. szé. or., az ifj. sági
nagygyűlés elnöke.

Ime, Debreczen ifjúsága ilyen ítéletet mondott a „Nemzeti Ideál“-ról. Csak azt tesszük hozzá, hogy a hozott határozat értelmében lásson a munkához s *lépjen az önálló működési tere.*

De az igazság nem engedi, hogy magunkba fojtsuk azt az egy-két szót, mit a gyűlés vezetéséről akarunk mondani. Tudjuk és láttuk, hogy nehéz ilyen izgalmas gyűlést vezetni, de mégis azt hisszük, hogy az igazság és pártatlanság olyan fegyver, ha amit az elnök kezébe vesz, eljét veheti mindenkor az izgalmas jeleneteknek. Elnökünk megfedekezett arról, hogy elnök s megnyitójában mindjárt neki támadt a *Nemzeti Ideálnak*, amit elismerünk és el is fogadhatunk, mint egyéni véleményt, de ha elnök elnöki székből mondja, helytelennek tartjuk. Az elnöknek azonkívül olyan sorban kell beszédre szólítani az egyeseket, amint jelentkeznek. Tudomásunk szerint Kún Béla előtt előbb már többen jelentkeztek. Hogy Kún Béla beszélt, a méltányosság követelte, de az igazság meg azt parancsolta volna, hogy előbb hallgassuk meg Szarka Lajost, Nagy Sándort stb. s aztán nyugodtan beszélhetett volna Kún Béla is. S akkor bajosan akadtak volna olyanok, akik nevök aláírásával is tiltakoztak az ellen, hogy szólhasson ő is az akadémiai hallgatók gyűlésén! Az ellen meg úgy hisszük felesle-
*ítők gyűlésén! Az ellen meg úgy hisszük felesle-
ifjak* nem néppártiak; azt hisszük, hogy csak együgyűségét árulja el az, aki olyat ír, *hogy nem kell már Pestről hozni néppárti szónokokat, mert már itt is vannak többen.* Azok, akik a „Nemzeti Ideál“ egyes pontjait helyeselték, kivétel nélkül elítéltek minden néppárti színezetű törekvést.

Mi volt Magyarország?

Mi volt Magyarország? —

Szabad magyaroknak független hazája!
Mikor büszke népét egy világ csodálja.
Keleten megvillan világverő kardja,
S nyugaton reng bele a nagy tenger partja.
Hasítja az eget sivító turúlja,
Harczi riadóját zúgó orkán fúja.
Félvilág leborúl, félvilág megrendül
Magyarok sarkában támadt győzelemtől!

Mi volt Magyarország? —

Isten jókedvének paradicsom kertje;
Szilaj népét Hadúr edzette, növelte.
A megrémült föld is ontotta adóját:
Rengő búzakalász takarta a rónát.
Bérczek öle megnyílt, arany forrás támadt,
Aranyos volt habja Tiszának, Dunának.
Vasgyúró daliák, sűgár deli lányok
Voltak e szép kertben a legszebb virágok!

Mi most Magyarország? —

Színes hazugságok szennykes kis tanyája.
Nyugszik a kar, elme — s jár mindenki szája.
Csenevész, sápadt nép lézengő lakója,
Házuk tetejéről elpusztúl a gólya.
Nyomorúság jajgat, kaczag rá az ármány.
Gyermekek kinlódnak útra dobva, árván!
Rácsap az **idegen** éhes keselyűje,
Hogy a romhalmazon diadalmát ülje!

Mi most Magyarország?! —

Oroszlán ketrecze, de nincs oroszlánja!
Ott röhög körölte zsványok, zsványa!
Gúnyolja, csipkedi a benne szendergőt,
Aggat a nyakába bohóc sipkát, pergőt.
— Mi lelt, elnyűtt magyar?! Nyisd fel szempilládat!
Nyisd ki ezt a börtönt! ha nem nyílik: rázzad!
Rázzad keservesen, búsult haragodban,
Míg Sámson-erődtől pozdorjává roppan!

Mi lesz Magyarország? —

Igába görnyedt nép átkos temetője!
Hogy a szabad szél is távol kerül tőle.
Rabekével szántjuk ősapáink csontját,
Testünkkel hizlaljuk más gazok porontyát!
De az Istenre: nem!! — Keleten hajnallik,
Fent a levegőben trombitaszó hallik;
Dobog a föld szíve — poshadt vérünk gyúlad,
Orczánkon kipirúl rettentő indulat!

Mi lesz Magyarország? —

Vihartól korbácsolt háborgó nagy tenger,
Mikor megszületik az új magyar ember!
Keleten rádobban Kárpátok ormára,
S nyugatnak megrendül minden tartománya.

De átkozott a kéz, mely tette nem lendül!
A szív, mely nem reszket szent honszerelémtől!
Átkozott, ki közénk viszály vermét ássa!
Egy vallásunk lesz: a Szabadság vallása!

Oláh Gábor.

A csókról.

Hist'riai, fiziologiai, logikai, aeszthetikai, botanikai, optikai, fizikai, matematikai és mindenkifölött csóktani értekezés.

Irta: Szarka Lajos.

Mivel, kedves olvasóim és olvasónőim, határozottan tudom, hogy önök közül azok, akik akár a szerelem virágos gondolóján, akár az érdekek arany hajóján, de már a házasság békés (?) kikötőjébe érkeztek, már régen elfelejtkeztek az édes, illatos, bűbajos szerelmes csókról, azok pedig, akik most bontogatják vitorláikat, hogy a szerelem tengerén evezzenek, meg mernék esküdni a — hullócsillagokra, előtte vannak még e tekintetben mindennek, még az első csóknak is, azért azt hiszem, hogy egy mindnyájuk előtt új és ismeretlen témáról fogok szólni, midőn el akarok a csókról egyet-mást mondani s egyes problematikus kérdéseket megfejteni igyekszem. Ha állításaim kedves hallgatónőim véleményével (itt a férfiakra nem reflektálok), sőt — borzasztó szó — tudásával ellenkeznének, különösen a gyakorlati kérdések megoldásánál, szívesen meg hagyom magam cáfoltatni — tapasztalati úton. Remélem és szeretem hinni, hogy lesz aki megczáfoljon és meg is győzzön.

Mindenekelőtt rosszalásomat kell kifejeznem, hogy egy kissé nem korábban — úgy tizenegy esztendővel ezelőtt születtem; ebben az esetben azon kedvező helyzetben vagyok, hogy — már olyan a milyen szarkaláb betűkkel — kérdést intézhettem volna az akkor épen utolsó napjait élő nagy német archeologus, Schliemann-hoz: vajjon nem fedezett-e fel egyiptomi ásatásai közben valami, a csók múltjára vonatkozó nagyon régi adatot. S mivel tudom, hogy ha nem is Egyiptomban, de halálos ágyán bizonyára fedezett volna fel (archeologusnak minden szabad, — ki czáfolja meg?): késői születésemnek és ne nekem tudják be kedves olvasóim és olvasónőim, ha más régibb adat hiányában csak a trójai háború idejéig tudok visszamenni a tekintetben, hogy ki találta ki a csókot?

Két verzió forog fenn, de mindkettő szerint asszony találta ki a csókot. (Hiába! az asszonyok

nagy fölfedezők és hogy az asszonynak több esze van, mint a Tudományos Akadémiának.) Az egyik verzió szerint a trójai háború befejezése után Trójából Itáliába menekülő harcosok már nyolcz napon át eveztek a Tiberisen fölfelé, amikor egy napon gyönyörű költői vidékhez értek. Elúnva a hosszas utazást, kiszállottak a hajóból, az asszonyok letelepedtek a parton, a férfiak elmentek az erdőbe vadászni. Míg azonban férj uraimék az erdőt járták, az asszonyok nagy ravaszságot eszeltek ki. Hogy ne kelljen többé a megszeretett vidéket elhagyni, tűzcsóvákat dobáltak a hajókra. A föllobogó lángokra vad haraggal törtettek elő a férfiak az erdőből, azt hívén, az üldöző ellenség támadta meg őket. Mekkora volt azonban bámulásuk, midőn üldözőket és dárdákat sehol sem találtak, hanem e helyett találtak asszonyokat, kitárt karokkal, akik, nehogy férj uraimék ajka szitokra nyílják, ajkaikkal, a legtermészetesebb lakattal, lezárták férj uraimék száját.

A másik verziót, azt hiszem, csak gonosz nyelvek költötték. A rómaiaknál tudvalevőleg a bort a férfiak is vízzel erősen elegyítve itták, a nőknek pedig egyáltalában nem volt szabad szeszes italokkal élniök. (Mennyivel előbb vannak már önök, söröző és konyakozó hölgyeim!) Magtudandó tehát, hogy míg a férj a fórumon járt, az asszony nem nézett-e le azalatt a pinczébe, mikor a férj hazajött, az asszonynak rá kellett lehelni az urára. Egy ilyen próba alkalmával, — véletlenül-e vagy raffinériából — elég az hozzá, hogy a két ajak igen közel ért egymáshoz. És a férj és férjek a próbának ilyen modulációját annyira megkedvelték, hogy azontúl nem győztek volna elégszer meggyőződést szerezni az asszony ártatlanságáról. Utóbb annyira elharapózott a csókolózás, hogy társas családi összejövetelek alkalmával a legnagyobb megtiszteltetés volt a fől szolgáló házi kisasszonyokra, ha minél többször és minél többen csókolták meg (milyen jó lett volna a rómaiaknál zsurokra járnunk!); sőt később valóságos csókdühvé alakult át, annyira, hogy a bölcs tanácsnak törvény által kellett korlátozni. Mert pl. ha egy szinpadi diva sétált az utczán, úgy körülvette a *csupán tiszteletét* kifejezni akaró férfiak serege (nőkről nem tesz említést a história, úgy látszik a nők nem rajongtak annyira a művészetért, vagy talán művésznőkért), hogy a torlódás a közlekedést is megakasztotta. (Hej!

hogy ma már az ilyen megtiszteltetések csokrokba, ékszer-, selyemruhák-, meg gummikerekű kocsikba kerülnek!...)

A csók történelmi keletkezésével így tisztában lévén, a legfontosabb megoldásra váró kérdés az: mi a csók?

Ki kell jelentenem, hogy logikai definícióját adni lehetetlen, mert a logikai meghatározás mindig bizonyos szűkebb körnek megvonását tételezi föl, már pedig a csók, míg egyfelől a *végtelen* boldogság kifejezője, másfelől a szerelmesek epedésteli leveleiben *számtalanul* osztogatatik. Annál könnyebb meghatározni fiziológiai értelemben: a rokonelemek egymáshoz való vonzódásának kifejezése két ajak összecsatlása által, S a csók mint ilyen, a szerelem élettanának első fejezetét képezi. (Némelyek szerint az utolsó is, csak hogy itt egy gyöngéd női kéz és Don Juan arcza közvetítik a csókot.) Ami pedig a csóknak esztétikai definícióját illeti, jöllehet a csókot Anakreon- és Horatiustól kezdve el a mi Dóczy-ig, ki a csókot symbolikus értelemben egy egész drámában tárgyalja, páratlan versekben énekelve meg annak mivoltát és édességét — a világirodalomnak összes jeles költői gyönyörűen zengették meg, definíciójával alig találkozunk. Halm *wildfeuer*-nek, vadtűznek nevezi. Grillparzer azt mondja: Ein Wunder, ein Geheimniss ist der Kuss, die Lippe küsst, wohin das Herz hinneigt Csoda, titok a csók, az ajk csókol ott, ahol a szív vonzódik. Dóczy *kölcsonös ajándéknak* véli. Mindenik mond róla valamit, anélkül, hogy határozott feleletet adna arra nézve: mi a csók? Kiáltatok háromszoros evoc-t Szabolcska Mihálynak (vagy még jobb, ha megveszitek a költeményeit), aki, ha egyoldalúlag is, de igen szellemesen határozta meg a csókot, az esztétika keretébe illesztve azt.

Szabolcska meghatározása a következő: Vigjáték a csók, ha házassággal végződik. Bohózat: ha a sötétben a leendő anyósod csókolod meg a leánya helyett; ami különben dramolettnek is beválik, aszerint, amint azt már az anyósa válogatja. Ha meg szobaleány játszaná ugyanezt a szerepet, a darab a népszinmű felé gravitálna. Sőt az operettek fájába is belevág hasonlatosságával a csók, ámbár a mi a zenét illeti, itt nem a szerepeket, hanem a szereplőket hegedülik el olykor érte. Ha pedig nemcsak Romeo, hanem

Julia is könyvet hord még a hóna alatt, a csók tragédiává is válhatik, a mi t. i. a hős vagy hősnő bukásával végződik. Ha meg utazás közben valami szerencsés vasúti szerencsétlenség következtében szomszédnőd ajkával érintkezik ajkad, az a csók egy kész modern regény. Ha pedig az a te szomszédnőd még leány s te házasodni akarsz: csókod olyan tárczaregénynyé válhatik, melynek folytatása következik. Elbeszélés a csók, ha mikor a szobaleány az előszobában kapott csókot egy érzékeny pillanatában odabent elbeszéli. Amikor aztán az elbeszélésre megkapod a kritikát is.

Ujdonság, még pedig szenzációs ujdonság, ha éjfélután kerülve haza a kaszinóból, feleséged megcsókol, anélkül, hogy összeszidna. Hanem ez — az ujdonságok szokása szerint — *kacsának* is bizonyulhat, ha t. i. másnap reggel eszébe jut helyrehozni az éjszakai mulasztást.

Amint azonban a csók lehet poetikai műfaj. épügy lehet növény is. Sőt egy, még ezideig meg nem jelent német növénytan már a csók nevű növényt le is írja.

A csók, osculum schinatricum, az *ajakos* virágokhoz, a kuszók csoportjába tartozik, virágzata négyajkú, nedves, ívelt, a rózsaszíntől egészen sötétpiros színű, egyoldalúlag összenyomott. A virág kétfelé szokott nyilni, a részek azonban eddig, még megfeythetlen módon ismét érintkezhetnek. Volt már rá eset, hogy száz ilyen szétválást és érintkezést is észleltek. Az előző évszázad néhány botanikusa azt állítja, hogy ez az érintkezés sötétben, különösen éjjel nagyon könnyen történik. Újabb kutatások szerint a holdvilág is nagyban növeli az érintkezések számát. A csók az egész világon el van terjedve, de csak az emberek közelében tenyészik. Találtak megfagyott példányokat is. Többnyire csak egyedül fordul elő. Csoportosan különösen olyan városokban található, ahol egyetlen nagy garnizon van. Legjobban szereti az erdőket, csöndes kertzugokat, lugasokat. Kiírtására még eddig nem sikerült megállapítani biztos eszközöket, de úgy látszik, az erős világosságot nem szereti. Nagyon szapora növény és minden legkisebb helyen megél. Található ablakpárkányokon, ajtóközökben, a legkopárabb sziklákon, vasúti kocsikban, amelyek továbbterjesztik. Főtenyészhelyei a sötét szögletek. Szakszerű termelése nagy gyakorlatot igényel és ritkán jár sikerrel

(Folyt. köv.)

MIRA.

*Majd egyszer még tán összehoz bennünket
A jó szerencse; egyszer egy napon.
És akkor majd, — ha rám ismersz ugyan még —
Ami csak ért, mind, mind elmondhatom.
Hogy mikor lesz, a mi találkozásunk
Azt nem tudom, de vágyam mégis az:
Akkor nézzek még egyszer a szemedbe,
Mikor búcsúzni készül a tavasz!*

*Úgy legyen majd: fehér akácvirágok
Illatától mámoros alkonyon
Menjek magam, és te ott várj reám majd,
Csöndesen zúgó, árnyas fasoron.
Fehér ruhádat vedd fel akkor édes,
— A melybe' legelőször láttalak.
És a miről — ah oly sokszor daloltam —
Úgy fond be sötét, selyem hajadat.*

*Es akkor majd, kezed kezembe fogva
Mig a letűnt napokra gondolok
A lelkem mélyén halkan megcsendülnek
A késő vágytól áradó dalok.
És akkor, akkor elmondom te néked,
Mind a mi csak érte a szívemet.
Virág hullását, álmok elmúlását,
Miket újra álmodni nem lehet!*

*És akkor majd kezed kezembe fogva
Föltámad bennem az a régi vád.
S egy elveszített napfényes tavaszról,
A mi csak maradt szívembe virág:
Akkor, ott majd mind, mind elédbe hintem.
Am panasz nélkül, szépen, csöndesen.
A többit is te vitted el, no ime:
A végsőket is te vidd édesem! . . .*

Milota J. István.

Ifjúsági élet.

A reformáció emlékünnepe. A kálvinista lélek egyszerűségével, puritán tisztaságával, ideális lelkesedésével és cziczomázatlan bensőségével ünnepelte meg a múlt hó 31-én kollegiumunk tanárkara és ifjúsága a reformáció 384-ik évfordulóját. Az ünnepélynek a tanári kar által rendezett első fele a nagy templomban folyt le, melyet a hétköznapi daczára is zsúfolásig megtöltött, a város nagy és intelligens, — különösen hölgy közönsége s a testületileg részt vevő kollegiumi tanárkar és ifjúság. Az ünnepi istenitisztelest a gyülekezet közénklése és a kollegiumi énekkar nyitotta meg, mely után *Dr. Erdős József* theologiai professzor lépett a szószékre, hogy buzgóságteljes imája szárnyain az Úr trónusa elé emelje az áhítatteljes lelkeket, hol azok elrebegjék a hála és imádat szavait a kegyelemért, mely-

nélfogva nem engedte, hogy az öt valló csapat megszegyenüljön, hanem a harcmezőkön, börtönökön és gályákon keresztül vezette az igazságot a diadalomig. Majd *Csiky Lajos* tartotta meg egyszerű, de lendületes beszédjét, melyet az imától a kollegiumi énekkar által előadott „Luther éneke“ választott el, míg predikáció után a tanítóképző intézeti énekkar énekelt. Ezután a gyülekezet köz-éneklése közben levonult a közönség a gályarabok emlékoszlopához, hol a Hittanszaki Önk-Társulat tartotta meg a gályarabok és reformáció emlékére az ünnepély másik részét. Bár a szél egész nap erősen dühöngött, mégis nagyszámú közönség csoportosult az emlékoszlop körül, hol maga ősz püspökünk is megjelent titkárja kíséretében. Elsőnek *Simon Imre* 4. th. lépett az emelvényre s emlékezett meg a gályarab papokról Majd *Baja Mihály* 2 th. lapunk egyik főmunkatársa foglalta el helyét s szavalta el a költői lelkesedésbe oltott vallásos szent buzgó ág hangján „A gályarabok emlékezete“ című ódáját, mely után a testületileg kivonult ev. ref felsőbb leányiskola növendékei nevében *Dóczy Irénke* pár szó kíséretében koszorút helyezett az emlékoszlopra. A megkoszorúzás után *Harsányi Pál* esküdtfelügyelő mondotta el kálvinista nyíltságra és őszinteségre valló remek szép emlékbeszédét, míg *Kincses László* 1 th. Tóth Gyulától szavalt alkalmi költeményt. Az egyes számok között a kollégiumi énekkar adott elő alkalmi énekeket. Az ünnepély a XC. zsoltár éneklése mellett ért véget. Este pedig a theologiai ifjúság az Angol királynő nagy termében mintegy száz terítékes bankettet, melyen a tanárikar, egyházunk vezetői közül is többen s maga Dégenfeld József és örökifjú püspökünk, Kiss Áron is megjelent.

A rendőrség figyelmébe. Az október 31-iki ünepséggel kapcsolatosan elmulaszthatlan kötelességünknek tartjuk, hogy egy dologra fel ne hívjuk a rendőrség figyelmét. Ugyanis: ha a katolikus egyház ünnepélyt rendez, proceszsiókat tart, nemcsak hogy *ébernek* nevezni szokott rendőrség már az ünnepszeg kezdete előtt megjelenik, s azokon az utczákon, hol a ceremónia lefolyik, a közlekedést beszünteti; nemcsak hogy a helyi vasút részvény-társaság szünteti be a kisvonat közlekedését; nemcsak a katonaság vonul ki az ünnepszeg fényének emelésére és a rend fentartására, hanem annyira tiszteletben kívánják tartatni az ünnepélyt, hogy pl. a menet mellett elhaladó más vallásúnak fejből, ha nem emeli meg, kiütik a kalapot. Mi nem kívánjuk, hogy a katonaság vallási ünnepélyünkre kivonuljon, mert hisz a mi ünneplésünk nem a reklám, a világ, hanem a lélek ünnepe; nem kívánjuk azt sem, — bár ha a másik felekezet ünnepeit vesszük tekintetbe, ez a kívánságunk is jogos volna, — hogy a kis vasút közlekedése szüneteljen; hanem igenis azt megkíván-

nánk a rendőrségi intéző köröktől, hogy lenne bennük annyi méltányosság, miszerint a mi nemű ünnepélyünkre is küldené ki közegeit, s a környéken a közlekedést szüntetné be arra az egy órára. Ezt követeli a méltányosság; ezt a tiszteség! Hisszük, hogy a rendőrségi intézők más ilyen alkalomkor tudni fogják erkölcsi kötelességüket!

Sz. L.

A theologusok társasvacsorája. Október 31-én a reformációnak nagy napján szépen ünnepeltek a theologusok s velök együtt az egész ifjúság.

S ez a felemelő, mindenkit egyaránt átölelő érzés csak fokozódott azon a barátságos, szeretetteljes társasvacsorán, melyet a theologus ifjúság ugyanaznap az „Angol királynő“ nagytermében tartott.

Ugy a mult esztendőben, mint régebben is szokásban volt ugyan az úgynevezett „ismerkedési estély“ rendezése, de érezték azt a theologusok magok is, hogy az őket ki nem elégíti, hogy hiányzik még belőle valami. S most eltalálták azt a módot, melyvel szívöknek örömét teljesebbé tegyék s egyuttal a nagy naphoz méltóan vígadhassanak: a közös akarattal rendezett társasvacsorára tanáraikat is meghívták. Ott voltak mindnyájan: Csiky Lajos dékán, Balogh Ferencz, Erdős József, dr. Eröss Lajos, Sass Béla tanár urak, de ott volt még mindnyájak nagy örömeire szeretve tisztelt ősz püspökünk ötiszt és mélt. Kiss Áron és méltóságos gróf Dégenfeld József egyház ker. főgondnok, Hajdu Zsigmond, püspöki titkár is.

Oly szép volt az ifjú Timotheusok serege, amint a felköszöntők során áhítattal figyelt az ősz apostolok szavaira, kik a protestáns hitben való rendíthetetlen szilárdságot, lelkesedést hazafiságot öntötték a tanítványok lelkébe, kik a múltba visszatekintve, az akkori ifjúságon lelkesülve, még nagyobb lelkesedéssel látják, hogy ez az ifjúság ugyanaz, csakúgy tud lelkesedni, szívében a honszerelem csakúgy buzog, s lelkesedésének szent hevében nagy tettekre mindig kész. Hazugság az, hogy a mai ifjaktól kiveszni készül a nemes láng, az eszményekért való küzdés vágya, csak alkalom kell, hogy az égig csapjon, hogy új hősök, új próféták, új Pálok, szülessenek.

S a protestáns hitnek mennyi nagy alakja áll előttük példányképül, a nagy reformátorok, a hitükért gályarabságot szenvedett lelkészek, kik mind lelkök tiszta sugallatát követve, az erős hit és honszerelem pánczélától övezve vitték fegyvereket az eszmék nagy harcába s győzedelmet arattak — habár vérök hullása árán is.

Ez jellemzi a kálvinista magyar embert: az igazságért síkra száll, ha elbukik is, de az eszme, melyért küzd, a győző felett örök diadalát üli.

Így beszéltek, így búzították az ifjúságot kitarásra, így bátorították őket a jövő nagy

küzdelmekre, melyeknek felhői már a láthatáron gomolyganak, de amelyből — így küzdve — tisztán és mocsoktalanul kerül ki a magyarság, a magyar protestáns hitnek lobogó zászlója.

Hisszük, hogy az ifjúság megértette szerető tanáraik buzdító szavát s nem felejtik el soha e szép estét.

B. M.

Sport.

Junior-csapat. Örömmel jelentjük, hogy az ötvenes csapat, amely számhoz a „Debreczeni Tornaegylet“ az akadémiai hallgatók részére a tagsági díj leszállítását kötötte, megalakult. A kezdet tehát biztató, s jogunk van hinni, hogy jövőben még nagyobb haladás mutatkozik s végre talán eljön az idő, hogy Debreczenben is nagyobb tért hódít magának a testezés. Így is mondhatjuk, hogy egészen megváltozott a Péterfia-utcai tornacsarnok. A gyakorló órákon mindig igen sokan vannak s szinte öröm nézni a sűrű sorokat. Akiknek kedvük van s még mindez ideig nem iratkozhattak be, ne késlekedjenek. Gyakorló órák: hétfőn, szerdán és szombaton este 5—8 óráig.

A „Debreczeni Tornaegylet“ egyesülése a „Debreczeni kerékpáros egyesület“-tel. Városunknak ez a két sportegylet egyesül. Mindkét egyesület választmányi gyűlése erre nézve már megállapodott s az egyesülés előreláthatólag januárban tényleg megtörténik, amikor is az új egyesület alakuló gyűlését egyszersmind meg is tartja. Az egyesült egyesület címe: „Debreczeni Torna- és kerékpáros-egylet“ lesz. Tavasszal azután a sporttelepet akarja az új egyesület megvalósítani, mint ami a két testvéregyletet tulajdonképpen összehozta.

Színház, művészet.

Valósággal színpadra való, irodalmi becses bíró szindarabokat láttunk az elmúlt két hétben is. S különösen kiemeljük Komjáthy Z. Teréz szerepléseit, ki művészetének ragyogását mutatta be, ahányszor csak játszott. A „Jó barátok“-ban a becsületére büszke asszonyt, a „Daniseffek“-ben a féltékeny szerelmes, de mások boldogságát irigylő hercegnőt, a „Hazá“-ban a szerelmében örvengő, elkábult nőt, ki urát s vele ura hazájának ügyét is elárúlja, csakhogy megmentse szeretőjét, oly hatalmas, biztos alakítással mutatta be, hogy a főváros bármelyik színpadának dicsőségére szolgált volna mindegyik fellépése. Új darab volt a „Modell“, miről csak annyit mondunk, hogy Komlóssy Emma kedvessége takarta el ügyefogyott ízetlenségeit, szép éneke fődözte üres meséjét. Részletesen most a két Csiky-estéről írunk.

(ss.)

A két Csiky-est. Komjáthy János helyes érzéke két Csiky-darabot hozott színpadra már eddig. Egyik „A sötét pont“ eredeti társadalmi dráma 3 felvonásban. Másik „A szökött asszony“, 3 felvonásos népies színmű.

Lehetetlen hallgatnunk először is a színrehozatal érdeméről Csiky meglehetősen mostoha gyermeke a mai színigazgatóknak. A fővárosi színházak míg a külföld egy-egy könyelmű termékeire mohón vadásznak, addig Csiky Gergely színpadunkon ritka, ritka vendég. Miért? Hiszen a magyar közönség melyik szerzőt fogadja olyan hálással, olyan rokonszenvvel, mint Csiky Gergelyt? Az önvád tisztult méltóságával hallgatja, érzi a nagy szerző ostorcsapásait, melyekből az élet, a társadalom, az ember, a magyarság érényei, vétkeinek sujtva emelő igazságai szólnak. És boldogan fürdik a magyaros, jókedvű szerző lelkének tiszta derűjében. Szóval a magyar közönség szereti Csiky. Komjáthy János tudja ezt. Tudja, hogy a kassza sem marad üresen; tudja, hogy nemes művészi hivatást teljesít, és hogy a közvélemény elismerése kíséri nyomon cselekedetét. Ezzel mindent elmondottunk. — Hallomásunk szerint e színi időszakban Csiky összes alkotásait színrehozza az igazgató. Dicséret és tisztesség neki érte!

Október 23-án a „Sötét pont“ került színre. A társadalom rejtett, „sötét“ kulisszáinak drámája ez. Albi Vincze bankár tapasztalatlan, ifjú unokahugát hitvány, pénzsovár érdekeinek eszközül használja fel. Miatta öngyilkossá lesz egy ifjú. A leány, Lidia, gyászosan hordozza szívében a bűnnek sujtoló tudatát. És ekkor az öngyilkos ifjú testvére: Béla szerelmével, házassági ajánlatával lepi meg Lidiát, nem sejtve, hogy testvére pusztulásának okozója e leány. Béla anyja döbbenve értesül, hogy egyik fia a másik gyilkosát akarja nőül venni. És élő fia boldogságáért már-már megbocsát Lidiának, midőn Láng Endre, Albi czinkosa, a bűnök ismerője zordon fenyegetéssel Lidia kezét követeli. Lidiát a meghaltnak árnya, a tépődő anya lelkének önszaggató tusája, a Láng Endre szemrehányó, bűnös múltból beszélő tekintete fogja körül s töréhez fordul, mely Lidia szíve vérenek hullásával ad megoldást a „sötét pont“, sötét bűn drámai problémájának.

Hatalmas tragikai gondolatnak kifejezése e mű. A társadalom bűne, hogy söpri el az ártatlanságot egy botlásért, történt bár ez a botlás ármányos, rossz kezek lökése által is!...

Cselekvényben, alakjaiban, kifejlésében erősebb a „Szökött asszony“. Kapor István uzorás adósságokba süllyesztí Hallayné özvegy asszonyt s mindenestől hatalmába keríti. Végre adósság fejében elveszi Hallayné viruló szép leányát. Csakhogy nincs áldás a parancsára kötött házasságon. A lelketlen uzorás féltékeny ifjú

feleségére (de még jobban pénzére), s végre Koncz zugügyvéd megszökteti a menyecskét Ugyanez estén Kapor Istvánt Boglár Bálint megöli, akit az uzsorás az oltár előtt hurczoltatott börtönbe. Az asszonyt vádolják gyilkossággal, de ártatlan volta kiderül s régi szerelmese, a csendbiztos nőül veszi. Sok apró epizód élénkíti a cselekvőnyt s teszi a darabot Csiky egyik legkellemesebb alkotásává.

A „Sötét pont“ szereplői közül Fáy Flórát, Bartát, Odryt; a „Szökött asszony“ szereplői közül pedig Nagy Gyulát, Bartát, különösen Komlóssy Emmát emeljük ki, akik több helyen abszolút művészi magaslapon állottak. (M—)

Ifjúsági egyletek.

A Joghallgatók Segítő-Egyletében mutkori jelentésünk óta nevezetes változás állott be. Az egyletnek ez évre elválasztott elnöke *ifj. Rácz Lajos* állásáról lemondott. A lemondás okául a helyi lapokban is közölt nyilatkozatában az október hó 17-én végbement képviselőválasztási tüntetéseket és zavargásokat adja melyekben és pedig nemcsak a tüntetések, de a zavargások és ablakbetörésekben is, a közhiedelem szerint az akadémia polgársága is részt vett volna. Mi, a mikor az ifjúság a helybeli lapok útján, tisztán áll a közönség előtt, a mikor Rácz Lajos az ifjúság nevében maga tett közvélemény nyilatkozatot, melyben kijelenti, hogy az ifjúság, specia- ter, a jogakadémia polgársága a zavargásokban nem vett részt, lemondásának okát egyáltalában nem érthetjük. De nem is kutatjuk. Sajnáljuk, hogy akihez annyi reményt fűztünk ifjúsági életünk fejlesztése tekintetében, az tőlünk megvált, de másfelől hisszük, hogy a megürült elnöki széket ő utánna betöltő Fráter Ernőben ismét megtalálta a jogász ifjúság azt, akire ügyeinek vezetését, ifjúsági életének fejlesztését nyugodt lelkiismerettel rábíthatja. Garanciát nyújt nekünk erre nézve Fráter Ernőnek tehetsége, tevékenysége, az ifjúság ügyei iránt buzgósága és — a mi egy ily állás betöltésének nélkülözhetlen feltétele — egy széleskörű és előkelő társadalomban elfoglalt helyzete. És a mikor látjuk benne ezeket a szép tulajdonokat, reméljük egyuttal azt is, hogy az ő elnöksége alatt legjobb erőinek küzdelembe vivésével meg fog alakulni a — már az elődök által munkába vett — Akadémiai Kör is, mely végre a most minden erősebb kapocs hiányában izoláltan élő ifjúságot egy nagy és erős egészszé fűzi össze.

A „debreczeni főiskolai gyorsíró-egylet“ okt. 30-án rendkívüli ülést tartott. — Összehívását az tette szükségessé, hogy egyfelől Szabó Ernő elnök — részint egészségének helyreállítása, részint egyéb kötelességének teljesítése

végett — hosszabb ideig kénytelen a várostól távol maradni, másfelől Madai Gyula szerkesztő nagyfokú elfoglaltsága miatt, nem tarthatják meg állásukat. A gyűlés az elnöki széket Kerekes Gyula III. th. személyével, az egylet egyik szorgalmas tagjával töltötte be; szerkesztőnek Csobán András VIII. o. t., a fiatal, de érdemes tag választatott.

A Joghallgatók Önképzőkörének pályázata. Nem halt ki hát mégsem az ifjúságból a magasabb célokért való lelkesedés. Tud még hevülni a komoly munkáért, tudatában van azoknak a nagy feladatoknak, amelyeknek megvalósítását tőle várja a jövő. Erről tett tanúságot a Joghallgatók Önképzőkörének okt. 30-án és nov. 1-én tartott közgyűlése, erről tettek tanúságot az ott előadott pályadolgozatok, erről tett tanúságot a szép számban megjelent érdeklődő ifjúság. A babérért versenyzők szép száma most már elosztatja az egyesület életrevalósága felett való kételyeinket, mert látjuk, hogy önképzőkörünk csekély számú tagjai között ott vannak a legjobbak, a legerősebbek, a jogász ifjúság legkomolyabb törekvésű tagjai. Sajnos, az egyesület szűkös anyagi viszonyai folytán nem jutalmazhatja érdeme szerint a kifejtett munkásságot; az a hús és tiz korona inkább csak kitüntetni, mint jutalmazni akarja a munka győztes bajnokait.

Hat dolgozatot hallottunk a két ülésen, mindenikök széleskörű buvárkodásról tesz tanúságot Csernátóny Kálmán II. jh. olvasott fel először: „A munkáról és nemzetgazdaságtani jelentőségéről.“ Nagy olvasottságról tanúskodik e munka, előadása gördülékeny, de kevés benne a rendszer, szerkezete laza. Ifj. Rácz Lajos III. jh. értekezésének tétele: „Törvényhozásunk két kiválóan fontos szociál politikai alkotásáról: az 1898. II. és kiegészítő törvény ézikkéről és az 1900. XVI. törv.-cikk által alkotott országos gazdasági munkás- és cselédsegély-pénztárról.“ Magas színvonalon álló, gondos szerkezetű munka élvezetes előadásban. — Gyökössy Endre II. jh. dolgozata a hazai „Iparoságról“ szól, közvetlen tapasztalatok alapján mutatva ki kisiparunk sorvasztó bajait és a gyógyítás eszközeit színes, élénk, az életből vett példák- kal illusztrált előadásban Balkányi Kálmán II. jh. az egyéni szabadságról értekezett szakszerű és szép, gondos stílusban megírt munkájában Csáthy Dezső II. jh. „Társadalmunk különböző irányú tevékenységéről“ című műben fejtegette a társadalom még megoldásra váró feladatait. Inkább érdekes társadalmi kérdésekkel foglalkozó, mint tudományos színezetű munka. Végül a legterjedelmesebb dolgozatot Fáy Arthur III. jh. adta elő „A közszerzemény és az ebből folyó jogosítványok“ cím alatt. Amennyire kiemeljük e munka tudományos színvonalát, annyira meg kell rónunk

túlságos gyors, csaknem a hadarásba átmenő elreczitálását, ami miatt gondolatmenetét is alig lehetett követni.

A tanári kar részéről, mint az ifjúság által felkért bíráló bizottság tagjai, jelen voltak a két ülésen ngs. Helle Károly jogkari dékán, ngs. Bartha Béla és ngs. Ozory István jogakadémiai tanárok. A pályadíjakat illetőleg még nem történt döntés, mi a nélkül, hogy az ítéletnek elébe vágnánk, a Rácz L. értekezését tartjuk a legsikerültebbnek, jóllehet sikerült mindenik és méltó volna a jutalmazásra.

Kassay F. J.

Különfélék.

Helyreigazításul.

A „Debreceni Főiskolai Lapok“ f. 1901. évi okt. 18-án megjelent 2-ik számában „A főiskolai gazdasági tanács figyelmébe“ cím alatt egy szokatlan hangon tartott támadás jelent meg a gazdasági tanács el'én, amiatt, mert állítólag semmit sem tesz az irányban, hogy a főiskolai szénioroknak tisztességes lakást és hivatali helyiséget adjon.

Magam részéről egyáltalán nem tartom helyesnek, ha a főiskolai ifjúság lapjában a főiskola egyik hatóságáról azon modorban írnak, mint e közlemény, melynek egyik passzusa így hangzik: „A gazdasági tanács azonban fülét sem mozgatja.“ E hang ellenkezik azzal a tisztelettel, melyet a főiskola és az ifjúság anyagi gyarapodásáért önzetlenül fáradozó gazdasági tanács méltán elvárhatna. De ellenkezik azon irodalmi színvonallal is, melyet a „Debreceni Főiskolai Lapok“ nál most és mindenkor feltételezünk.

A dolog érdemi részét illetőleg a következőket kell megjegyeznem. A széniori helyiség, s különösen a hálószoba szűk volta nem ismeretlen baj. — Azonban csak egyik jelensége sajnos helyzetünknek. A főiskola oly óriási arányokban fejlődött, hogy ma már egyetlen szaktól és hivatalt sem képes helyiség dolgában kifogástalanul kielégíteni. Emiatt szenved a szénior is, de nem egyedül s nem legjobban. Talán nem ismeretlen, hogy a nyolcz akadémiai évfolyamnak csak 7 terme van; hogy a gimnázium egyes osztályai, a tanítóképző-intézet egyes u. n. tantermei kifogás alá esnek és eshetnek. Az elemi iskolai osztályok kitelepítése, a főiskola korszerű tovább fejlesztése már pár év óta tanácskozás tárgyát képezik, s éppen most is foglalkozik e kérdésekkel az igazgatótanács, egyházkerület. De megoldásuk pénz hiányában végtelenül nehéz, s nem egy-két nap, vagy hét munkája. Itt mindnyájunknak türelemre, kitartó, céltudatos munkára van szükségünk.

A szénior meglevő helyiségeinek kicsínosítása, kijavítása, szükséges újra butorozása elől azonban nem zárkózott el a gazdasági tanács. Az előbbi széniorok nem kérték, már pedig azok igényeit is nehéz kielégíteni, akik „sürgetnek.“ Tiszteletes Papp Lajos úr kérte a kifestést, a butorozás hiányainak kiegyesítését. A főiskolai gazdasági tanács e kérelemre szervezetünknek megfelelő határozatot hozott a f. évi 756. sz. végzésében, mert egy nagy intézet életében minden vagyoni áldozatot igénylő kérdésnek meg van a maga szabályszerű elintézési útja. — Testületi szervezet felelősségének tudatában nehezebben mozog. De kiadta a kérelmet a helyzet megvizsgálása, költségvetés készítése s véleményes javaslatlétel végett építettó bizottságának, mint szakközegének. Ez mielőbb meg is történik, s erről a jegyzőkönyvi kivonat közlésével úgy az építettó bizottság elnöke, mint a kérvényező Papp

Lajos szénior már október 4-én értesítést nyert; a jegyzőkönyvi kivonatot e napon a szénior nevében a gazd. tanácsí kézbesítő könyv tanúsága szerint Koppányi Gyula hittanhallgató át is vette. Az okt. 18-án megjelent lap tehát nem volt jogosítva azt írni, hogy „a gazdasági tanács fülét sem mozgatja.“

Ennyit a főiskolai gazdasági tanács méltatlanul megtámadott reputációja érdekében.

Vajha oly anyagi erővel rendelkeznek kollegiumunk, hogy minden jogos vagy méltányos igényt azonnal kielégíthetne!

Dr. Bartha Béla,
gazdasági tanácsjegyző.

Bethlen Gábor kört alakított a múlt hó végén a budapesti egyetemeken tanuló protestáns ifjúság a vallásos érzület és protestántizmus erősítése céljából. A kör mindjárt megalakulása után meg is kezdte működését: szép műsorral ünnepelte meg a reformáció 384-ik évfordulóját a Deák-téri ág. ev. főgymnázium dísztermében. A kör elnöke Miklós Elemér, titkárja pedig kollégiumunknak még csak tavaly is tanítványa Gulyás József, ki az emlékünnepelely szereplői közt maga is részt vett. Mi, akik a kálvinista Rómában, a tiszta magyarság szívében élünk és mégis annyi ellenáramlatnak vagyunk kitéve, a legnagyobb mértékben fel tudjuk fogni az egyesülés jelentőségét, a magyar haza és a protestántizmus érdekében teljesítendő nemes misszióját és nagy fontosságát egy olyan, vallási és nemzetiségi tekintetben vegyes nép által lakott helyen, mint Budapest, s csak szerencsét és áldásos eredményt kívánhatunk a kör működéséhez.

Új kiadói hivatali főnökök. Inczedy Márton a „Debreceni Főiskolai Lapok“ kiadói hivatali főnöke, miután Szatmárra megy káplánnak, e tisztséget tovább nem viselheti. A „Magyar Irodalmi Önképző Társulat“ helyébe: Bérczy László II. joghallgatót választotta meg. Midőn ezt olvasóinkkal tudatjuk, Inczedy Mártonnak buzgalmaért köszönetet mondunk, egyszersmind felkérjük az új kiadói hivatali főnököt: Bérczy Lászlót: viselje szíven lapunk érdekét, hogy a belé helyezett bizalomnak minden időben megfelelhessen.

— **Előfizetőink.** Ujabbán előfizettek lapunkra; Christóph Irma kisasszony (Szarvas); Kovács Lajos (Székely-Udvarhely); a „Selmezbányai Akadémiai-kör“; Ormós Károly (Debrecen); K. Nagy Gábor (Trencsén-Baán); Hajdu Erzsike kisasszony (Vadász-erdő); Szentirmai Stefánia (Szombathely); Bánóczy József (Debrecen); Ifj. Szabó János ev. ref. lelkész (K.-Tarcsa).

Felhívás. Megrendeléseket még elfogadunk. Az előfizetési díj beküldése után lapunk három számát azonnal küldjük. Kérjük a közönséget, támogassák lapunkat.

Szerkesztő üzenetei.

Olvasóinknak. Lapunk azért késett, mert az ifjúsági nagygyűlés 29-én volt - arról e lapokban kell első sorban is legrészletesebb tét dósítást adnunk.

Káró. Verse nem közölhető.